

Η τυποβαφική τέχνη της πρώην Βιοτεχνίας Ελληνικών Μαντηλιών αναβιώνει, στο Μεταξουργείο

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Ξεκινά η συντήρηση και η αποκατάσταση των κινητών αντικειμένων της πρώην Βιοτεχνίας Ελληνικών Μαντηλιών (ΒΕΜ) στο Μεταξουργείο, προκειμένου να αποτελέσουν στοιχεία της έκθεσης του Μουσείου Τυποβαφικής Τέχνης και του Κέντρου Χειροτεχνίας του Υφάσματος, όπως μετατρέπεται η π. Βιοτεχνία.

Η δημιουργία του συγκεκριμένου πολυδύναμου πολιτιστικού χώρου υπηρετεί τη στρατηγική του Υπουργείου Πολιτισμού για την αναβίωση της **παραδοσιακής τέχνης** του σταμπωτού ενδύματος, τη ζωντανή διατήρηση της μνήμης της τυποβαφικής τέχνης, αλλά και της ανάδειξης της παραδοσιακής χειροτεχνίας, ως νέα μορφή πολιτιστικής και δημιουργικής επαγγελματικής δραστηριότητας.

Η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «*Η π. Βιοτεχνία Ελληνικών Μαντηλιών αποτελεί μοναδικό σωζόμενο δείγμα προβιομηχανικής παραγωγής σταμπωτών μαντηλιών κεφαλής, με αυθεντικά παραδοσιακά σχέδια από όλη την Ελλάδα, τα οποία διοχετεύονταν στην εγχώρια αγορά και στα Βαλκάνια, σε όλη τη*

διάρκεια του α' μισού του 20ού αιώνα. Ο εξοπλισμός και τα αντικείμενα που σώζονται συνθέτουν ένα ξεχωριστό παραδοσιακό τεχνικό σύνολο, με λεπτοκαμωμένες μήτρες, μοναδικά σχέδια, πατροπαράδοτες συνταγές και μαντίλια βαμμένα με το μαύρο, ανεξίτηλο χρώμα, της ανιλίνης. Με την αποκατάσταση και την επανάχρηση του κτηριακού συγκροτήματος, προσαρμοσμένου στις νέες λειτουργίες του, και τη διάσωση του κινητού του εξοπλισμού, εκτός από τη μουσειακή χρήση και τη διαφύλαξη του παραδοσιακού εργαστηρίου, **ο στόχος μας είναι να αναδείξουμε τον πρωτότυπο αυτό θησαυρό, με μια σύγχρονη ματιά, στο πλαίσιο της πολιτικής του Υπουργείου για τον επαναπροσδιορισμό και την ανάπτυξη της ελληνικής χειροτεχνίας, ως μορφή σύγχρονης παραγωγικής δραστηριότητας, την αναβίωση των παραδοσιακών τεχνικών, ανάμεσα στις οποίες και της τεχνικής του σταμπωτού μαντηλιού.** Ο νέος πολιτιστικός και μουσειακός χώρος που δημιουργείται στο Μεταξουργείο, χωροθετημένος σε ένα ισχυρό πολιτιστικό δίκτυο, του ιστορικού κέντρου της πρωτεύουσας, μπορεί να λειτουργήσει σε άμεση σύνδεση με τον τομέα της σύγχρονης δημιουργίας, αλλά και ως πολιτιστικό κύτταρο που θα αναβαθμίσει την ευρύτερη περιοχή».

Μεταλλικά στοιχεία σφραγίδων

Η **Βιοτεχνία Ελληνικών Μαντηλιών Οικονομόπουλου** ιδρύθηκε στα 1879 στη Σύρο. Το 1898 η επιχείρηση μεταφέρθηκε στην Αθήνα, στην οδό Πλαταιών 38 στο Μεταξουργείο, και το 1950 εκσυγχρονίστηκε και αντικατέστησε την τεχνική των ξυλοτύπων, με εκείνη της μεταξοτυπίας. Από το 1968 ξεκίνησαν οι εξαγωγές στο εξωτερικό, που διήρκεσαν έως το 1994. Η BEM παρήγαγε για 132 χρόνια, σταμπωτά μαντίλια κεφαλής. Το πλήθος των μοτίβων χαρακτηρίζεται από τον φυτικό κόσμο ενώ δεν λείπουν οι ανθρώπινες φιγούρες.

Οι μηχανές του εργαστηρίου δούλευαν ασταμάτητα, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90. Το 1995, το Υπουργείο Πολιτισμού το κήρυξε μνημείο, όπως και το σύνολο του εξοπλισμού του, συμπεριλαμβανομένων και κινητών αντικειμένων, που αποτελούσαν μέρος της βιοτεχνικής παραγωγής. Το 1999 παραχωρήθηκε από την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου στο Υπουργείο Πολιτισμού. Το 2003, το Υπουργείο Πολιτισμού προχώρησε στην εξαγορά του μηχανολογικού και κινητού εξοπλισμού του εργαστηρίου. Ακολούθησε η καταγραφή και φύλαξη του υλικού.

Μαντίλια από ΔΕΘ

Η **μελέτη συντήρησης του εξοπλισμού** και των στοιχείων και εργαλείων της τυποβαφικής τέχνης περιλαμβάνει ιστορικά στοιχεία, περιγραφή και καταγραφή της κατάστασης διατήρησης τους, την φωτογραφική τεκμηρίωση των φθορών και τις προτεινόμενες εργασίες συντήρησης των κινητών αντικειμένων της π. Βιοτεχνίας Ελληνικών Μαντηλιών. Στις εργασίες συντήρησης περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, επεμβάσεις καθαρισμού (μηχανικός, υγρός και χημικός), αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης, καθαρισμός με οργανικούς διαλύτες, για την αφαίρεση λεκέδων και συγκολλητικών, υποστήριξη με ραφές ή χρήση νέων συγκολλητικών, απομάκρυνση βιολογικών παραγόντων, αποκατάσταση της βιβλιοδεσίας, αισθητική αποκατάσταση των συμπληρώσεων, επιπεδοποίηση και επανακόλληση, στην αρχική θέση τους, των ετικετών, των κουτιών και των βιβλίων.

Η **συλλογή υφασμάτων των αντικειμένων** της ΒΕΜ αποτελείται από οκτώ υποσύνολα, τα οποία συνδέονται με την παραγωγή των μαντιλιών σε όλα της τα στάδια. Συνολικά αριθμεί περισσότερα από 3.100 αντικείμενα. Στα κινητά αντικείμενα περιλαμβάνονται, ως γενικές κατηγορίες, ξύλινα και μικτά ξύλινα αντικείμενα, υφασμάτινα αντικείμενα, βιβλία και χαρτώο υλικό, μεταλλικά, πλαστικά και γυάλινα αντικείμενα. Η συλλογή κινητών ξύλινων και μικτών ξύλινων αντικειμένων αποτελείται από 508 ξυλότυπους σφραγίσματος (στάμπες, καλούπια, σφραγίδες), που χρησίμευαν για την εκτύπωση διακόσμου στα υφάσματα, τελάρια μεταξοτυπίας (τέσσερις διαφορετικοί τύποι), έπιπλα, κορνίζες, άλλα ξύλινα αντικείμενα (κλειδοθήκη, σφραγίδες, σφραγιδοστάτης, ρακέτες, κουτιά, σαΐτες, κρεμάστρες, κοφίνι, πινακίδες, ραφιέρες, κύλινδροι, μέτρο, βέλη, πίνακες, βάσεις δοκιμαστικών σωλήνων), 216 σφραγίδες της εταιρείας καθώς και πινακίδες παραγωγής. Οι κατηγορίες των υφασμάτων των αντικειμένων αφορούν σε δείγματα υφασμάτων, μαντίλια, μπομπίνες, τόπια υφάσματος και τελάρια μεταξοτυπίας.

Χειρόγραφο εμπορικών συναλλαγών

Η **συλλογή βιβλίων και χαρτών αντικειμένων** αποτελείται από βιβλία-δειγματολόγια υφασμάτων, χειρόγραφα πελατολόγια, εμπορικές συναλλαγές, τηλεφωνικοί κατάλογοι και συνταγές χημικών διαλυμάτων που χρησιμοποιούσαν για τη βαφή των υφασμάτων, χάρτινα κουτιά συσκευασίας με ετικέτες παραγωγής και δείγματα υφασμάτων, φωτογραφίες καθώς και ντοσιέ με χαρτώο υλικό της εταιρείας (τιμολόγια, παραγγελίες, έξοδα κλπ.). Τα μεταλλικά στοιχεία αφορούν σε ένθετα μεταλλικά στοιχεία στους ξυλότυπους των σφραγίδων, νεότερα μεταλλικά ελάσματα για την συνένωση σπασμένων ξύλινων τμημάτων, μεταλλικά τελάρα και μεταλλικά στοιχεία στα ξύλινα τελάρα των μαντηλιών, μεταλλικά στοιχεία ξύλινων επίπλων, μεταλλικά κουτιά συσκευασίας υλικών (τσίγκινα δοχεία), επιτραπέζιες μεταλλικές ζυγαριές, στεφάνια ασφαλείας για δοχεία, πινακίδες καθώς και διάφορα αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Περιλαμβάνονται, επίσης, πλαστικές πινακίδες παραγωγής, πλαστικά δοχεία και γυάλινα δοχεία για την παρασκευή και φύλαξη υγρών που περιείχαν χημικά αντιδραστήρια, σκόνες, διαλύτες κλπ. Κάποια περιέχουν ακόμη μέρος του περιεχόμενου τους.

Χαρτώο υλικό